

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

извештај за друго тромесечје 2009. године

Тржиште осигурања	2
Учесници на тржишту	2
Структура портфеља осигурања.....	3
Билансна сума и билансна структура	5
Показатељи пословања.....	7
Солвентност.....	7
Квалитет имовине	7
Покривеност техничких резерви	8
Ликвидност	8
Аутоодговорност	9
Закључак	9

Тржиште осигурања

Учесници на тржишту

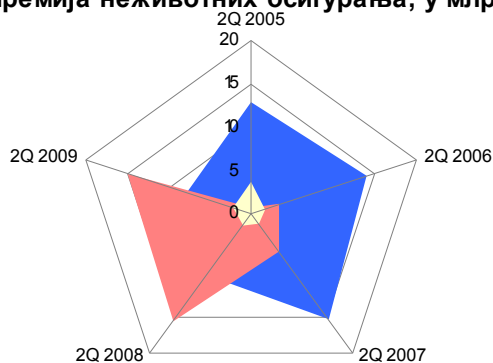
Друштва за осигурање

У другом тромесечју 2009. године послује 24 друштва од којих су, посматрано према истом периоду претходне године, три новооснована и то два за обављање послова животних осигурања, а једно за обављање послова реосигурања. Искључиво пословима осигурања бави се 20 друштава, само пословима реосигурања 3, док се пословима осигурања и реосигурања бави 1 друштво. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бави се 6 друштава, искључиво неживотним осигурањем 9 друштава, а 6 друштава бави се и животним и неживотним осигурањем.

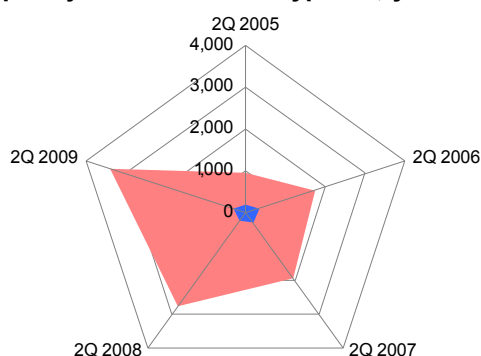
Крајем јула 2009. године једно друштво за животно осигурање у већинском страном власништву је добило дозволу за рад.

Посматрано према власничкој структури капитала, 17 друштава је у већинском страном и 7 у већинском домаћем власништву (од којих је 1 друштво у државно-друштвеној својини).

Премија неживотних осигурања, у млрд. дин.

Премија животних осигурања, у мил. дин.

■ Државно и друштвено власништво

■ Страно власништво

■ Домаће приватно власништво

Друштва за осигурање у страном власништву повећавају и раније забележено преовлађујуће учешће у премији неживотних осигурања са 59,4% у другом тромесечју 2008. године на 60% у другом тромесечју 2009. године, укупној имовини са 57,1% на 61,4%, задржавајући при том учешће

у броју запослених од око 70%, док се у, и даље преовлађујућој, структури премије животних осигурања уочава благи пад учешћа ових друштава са 92,6% у другом тромесечју 2008. године на 92,1% у другом тромесечју 2009. године, а услед бржег раста премије животних осигурања друштва у државно-друштвеној својини.

Остали учесници на тржишту

Осим друштава за осигурање на тржишту послује и: 13 банака, 66 правних лица, 121 предузетник и 1 туристичка агенција, док је сертификат за заступање односно посредовање добило 8.336 физичких лица¹.

Структура портфеља осигурања

Укупна премија у другом тромесечју 2009. године износила је 28,5 млрд. динара (305 мил. евра или 430 мил. USD)² и по први пут бележи пад од 0,7% у односу на исти период претходне године, што је очекивана последица утицаја финансијске кризе, кроз изложеност сектора осигурања, између осталих, ризику пада потражње за приизводима осигурања.

У структури премије учешће неживотних осигурања износило је 86,9%, док је учешће животних осигурања износило 13,1%. Пораст учешћа животних осигурања са 10,4% у истом периоду претходне године последица је пораста тих осигурања од 25,5%, али и пада премије неживотних осигурања од 3,8% у другом тромесечју 2009. године.

Структура премије у другом тромесечју 2009. год. је нешто другачија од структуре у истом периоду 2008. год. када су највеће учешће у укупној премији од 33,2% бележила имовинска осигурања (осигурање имовине од пожара и других опасности и остала осигурања имовине) иза којих је следило осигурање од одговорности због употребе моторних возила са 26,7% и осигурање моторних возила – каско са 15,3%. Наиме, услед пада премије имовинских осигурања у другом тромесечју 2009. године највеће учешће у укупној премији преузима осигурање од одговорности због употребе моторних возила са 30,4% иза којих следе имовинска осигурања са 27,9% и осигурање моторних возила – каско са 13,9%.

Очекивани ефекти финансијске кризе у виду пада премије необавезних осигурања су се одразили у другом кварталу 2009. год. кроз бележење пада премије имовинских осигурања од 16,6%, као и пада премије осигурања моторних возила – каско од 9,6%, док није било утицаја на

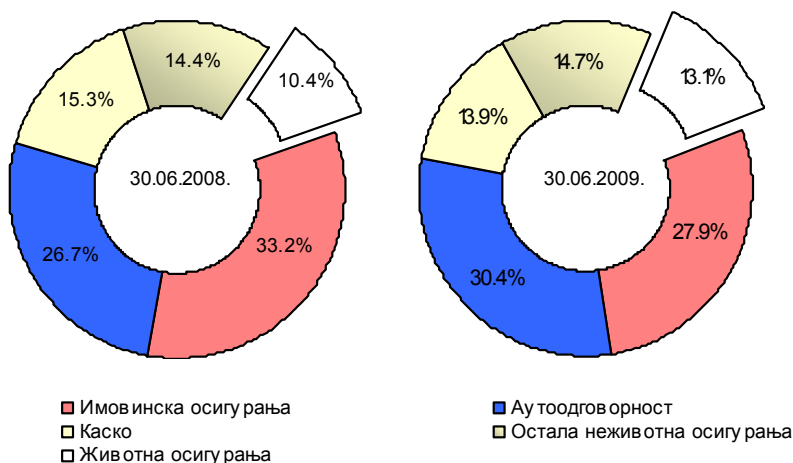
¹ Стање на дан 17. август 2009. године.

² Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. јун 2009. године.

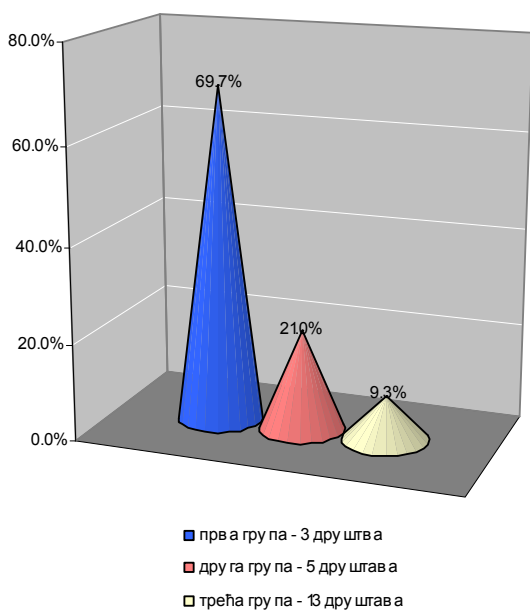
обавезна осигурања (премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила бележи пораст од 12,9% у односу на исти период претходне године).

Добровољно здравствено осигурање током целог посматраног периода бележи узлазни тренд. Обзиром на то, као и на ступање на снагу нове регулативе крајем 2008. године према којој друштва имају обавезу усклађивања свог пословања у 2009. години, може се реално очекивати појава нових пакета у оквиру ове врсте осигурања.

Укупна премија према врстама осигурања у другом тромесечју 2008. и другом тромесечју 2009.год.

Учешће у укупној премији по реег групама, други квартал 2009

Груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији, извршено у три групе, с тим да прву групу чине 3 друштва са преко 15% у укупној премији, другу 5 друштава са учешћем мањим од 15% и трећу 13 друштава са мање од 3%, указује на смањење концентрације портфеља у односу на исти период претходне године када је прва група од 3 друштва покривала 74,3% тржишта, друга, коју је чинило само једно друштво 7,5% и трећа, коју је чинило 14 друштава 18,3%.

Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за осигурање, је умерена са тенденцијом даљег смањивања и то са 1717 у другом тромесечју 2008. године на 1376 у другом тромесечју 2009. године.

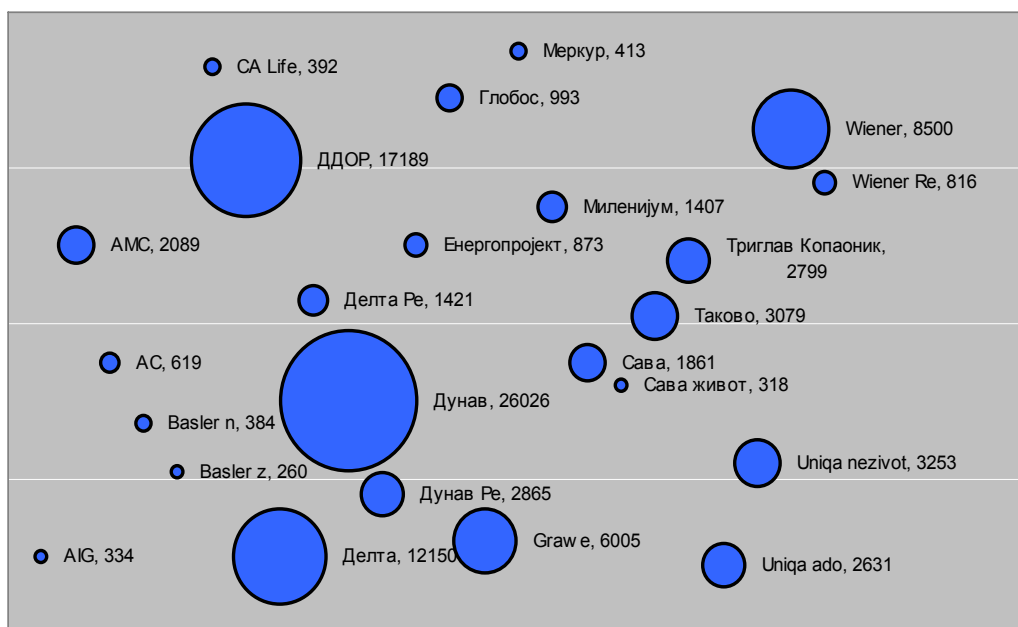
Друштва у већинском страном власништву су задржала своје, и у истом периоду претходне године забележено, преовлађујуће учешће у премији животних осигурања (92,6% у другом тромесечју 2008. године и 92,1% у другом тромесечју 2009. године) и у премији неживотних осигурања (59,4% у другом тромесечју 2008. год. и 60% у другом тромесечју 2009. године).

Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање, у поређењу са другим тромесечјем 2008. године, повећана је у другом тромесечју 2009. године за 16,4%, односно са 83 млрд. дин. на 96,7 млрд. дин.

Билансне суме друштава за осигурање на дан 30. 06. 2009.
у мил. дин.

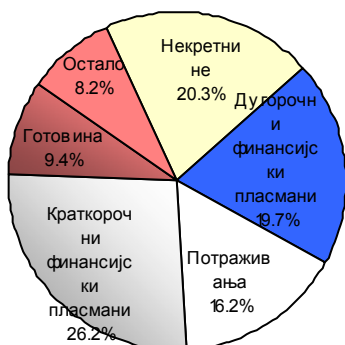

Структура активе

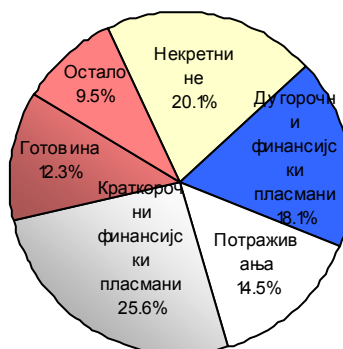
У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 30.6.2009. године, претежно учешће од 60,9% исказује и даље обртна имовина (од чега на краткорочне финансијске пласмане 25,6%, а на потраживања по премијама 14,5%), док се 39,1% односи на сталну имовину (од чега 20,1% на некретнине и опрему, а 18,1% на дугорочне финансијске пласмане).

У поређењу са другим тромесечјем 2008. год. када је учешће обртне имовине износило 59,2% (од чега краткорочни финансијски пласмани 26,2%, потраживања по премијама 16,2%), а сталне имовине износило 40,8% (од чега је учешће некретнина износило 20,3%, а дугорочних финансијских пласмана 19,7%), може се закључити да је структура активе скоро непромењена, уз задржавање доминантног учешћа краткорочних финансијских пласмана и повећање учешћа готовине.

**Структура активе
на дан 30. 06. 2008.**

**Структура активе
на дан 30. 06. 2009.**

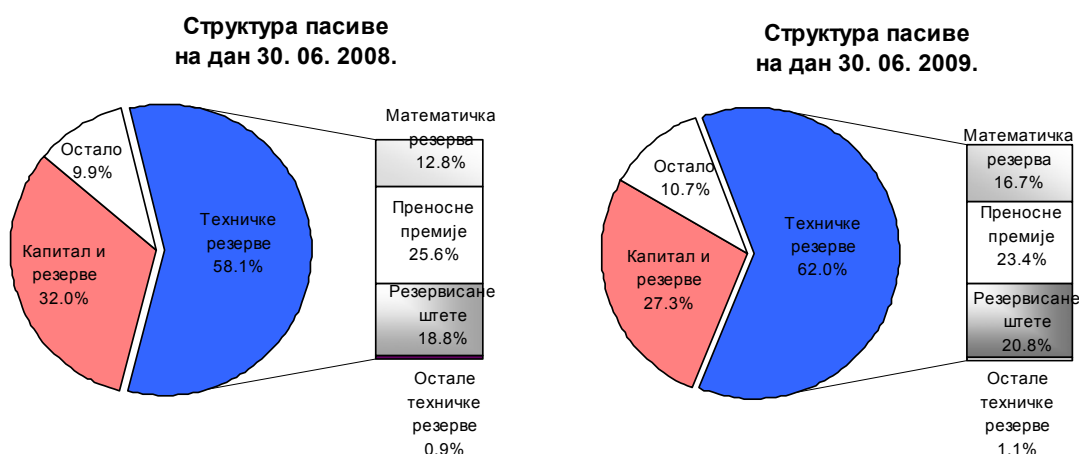

Структура пасиве

У структури пасиве на дан 30.6.2009. године техничке резерве исказују учешће од чак 62%, а капитал и резерве 27,3%.

У поређењу са структуром пасиве у истом периоду претходне године, када су претежно учешће у пасиви од 58,1% исказивале, такође техничке резерве, а капитал и резерве учешће од 32%, уочава се да друштва у другом тромесечју 2009. године настављају са повећањем издвајања средстава у техничке резерве. Раст техничких резерви у посматраном периоду износи 24,3% и то са 48 млрд. динара на 59,7 млрд. динара, при чему највећи пораст у структури ових резерви су имале математичка резерва са стопом од 52,6% и резервисане штете са стопом од 29,2%.

Наставаљени тренд повећавања техничких резерви, као значајан показатељ резултата предузетих активности на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања, указује на прихватање праксе осигураваача да реалније процењују ове резерве и тиме у значајној мери доприносе заштити интересе осигураника и корисника осигурања, као и јачању поверења у сектор осигурања.

Показатељи пословања

Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности одговарајуће ликвидне структуре и реалне вредности покрића техничких резерви за преузете обавезе као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису могли бити покривени техничким резервама.

Маргина солвентности на дан 30.6.2009. год. у Србији је износила 12,2 млрд. дин., а гарантна резерва 22,7 млрд. дин. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* однос гарантне резерве и маргине солвентности је износио 192,48%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 177,91%.

Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика

активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у 2008. години и другом тромесечју 2009. год. респективно износи 44,17% и 43,81%. На благо смањење вредности овог показатеља у другом тромесечју 2009. године, утицао је нешто бржи раст укупне aktive друштава од раста наведених облика aktive.

Учешће наведених облика aktive у активи друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* благо је повећано и то са 10,16% у 2008. години на 10,78% у другом тромесечју 2009. године.

Покривеност техничких резерви

Осим адекватног формирања нивоа техничких резерви, друштво је дужно да врши улагање средстава зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рочности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања, а у циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* уочава се побољшање покривености техничких резерви у другом тромесечју 2009. године у односу на 2008. год. Наиме, према подацима достављеним од стране друштава покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive у другом тромесечју 2009. год. износи 93,18%, док је у 2008. години износило 90,41%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive у другом тромесечју 2009. год. износи 100,47%, што у односу на 100,3% у 2008. години представља благо повећање.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања техничке резерве *неживотних осигурања* у другом тромесечју 2009. године највећим делом биле су покривене депоновањем код банака са 26%, готовином са 19%, потраживањима за недоспеле премије осигурања са 16% и хартијама од вредности (углавном стара девизна штедња) са 11%. У структури покрића техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у хартије од вредности са 72%, а затим следи депоновање код банака са 20%.

Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво

да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза у другом тромесечју 2009. год. износи 104,42%, а у 2008. години је износио 103,18%, што указује на побољшање које је резултат нешто бржег раста посматране имовине у односу на краткорочне обавезе.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза у другом тромесечју 2009. године износи 211,40%, а у 2008. години је износио 197,45%. Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза. Висок износ обртних средстава умањених за залихе условљен је пре свега пласманима друштава која се баве пословима животних осигурања у хартије од вредности издате од стране државе и централне банке.

Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима у другом тромесечју 2009. године се бавило 11 друштава.

Раст укупне премије аутоодговорности у односу на други квартал 2008. године износи 12,9%, док раст решених штета је нешто већи – 20,1%.

Концентрација портфеља у овом сегменту је смањена обзиром да у другом тромесечју 2009. год. три друштва покривају 59,3% тржишта, док су у истом периоду претходне године покривала 64,7% тржишта.

Закључак

Из упоредних података другог тромесечја 2009. год. и истог периода 2008. год. може се закључити да се, у условима потреса на међународном финансијском тржишту, наставља, иако успорен, позитиван тренд стања и развоја на тржишту осигурања:

- Остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 16,4% и то са 83 млрд. дин. на 96,7 млрд. дин., уз раст билансне суме друштава у већинском страном власништву од 25,2%.

- Остварено је повећање техничких резерви од 24,3%, уз непотпуну покривеност техничких резерви неживотних осигурања, као последице дешавања на берзанском тржишту.

- Укупна премија од 28,5 млрд. дин. је за 0,7% мања од премије у другом тромесечју претходне године.

- Учешће неживотних осигурања од 86,9% у укупној премији је смањено, али и даље доминантно. Премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила бележи раст, док код необавезних осигурања као што су имовинска осигурања и осигурање моторних возила – каско бележи пад, што је последица изложености сектора осигурања утицају глобалне финансијске кризе, а кроз обарање раста реалног сектора уз обарање реалних зарада - куповне моћи становништва.

- Животна осигурања повећавају своје учешће у укупној премији од 10,4% на 13,1%.

- Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом је умерена.

- Број друштава за осигурање повећан је са 21 на 24, док је број запослених повећан по стопи од 14,5% и то са 10.732 на 12.288 запослена.

Иако су се први ефекти финансијске кризе одразили на сектор осигурања још у првом кварталу 2008. године, сектор је 2008. годину завршио (применом измена МРС 7 и МРС 39 донетих крајем 2008. године) позитивно, уз наставак благо успорених, али растућих трендова у пословању у другом кварталу 2009. године, а највећим делом захваљујући чињеници да учешће хартија од вредности у портфолију друштава за осигурање није значајно, како због неразвијености тржишта капитала, тако и због конзервативног начина улагања средстава из осигурања.

Кључне области којима би друштва требало да се баве посебно у садашњем тренутку су: корпоративно управљање, које између осталог подразумева адекватно успостављен систем интерне контроле, унапређење управљања ризицима, унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима, активности на едукацији потенцијалних осигураника, чиме ће допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система.